

delse med observationen anvendes optiske instrumenter. Retsplejeloven regulerer heller ikke observation af en person, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, hvis observationen foretages uden brug af sådanne hjælpemidler. Sådanne observationer har ikke karakter af straffeprocessuelle tvangsindgreb.

Retsplejelovens § 791 a, stk. 1-3, regulerer tre former for observation af mere eller mindre kvalificeret karakter.

Indgreb efter § 791 a, stk. 1, omfatter observation i tilfælde, hvor den person, indgrebet er rettet imod, befinder sig på et *ikke frit tilgængeligt sted*, og hvor observationen foretages ved hjælp af en *kikkert eller andet apparat*. Denne type observation kan foretages, hvis indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen (*indikationskravet*), og hvis efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængselsstraf (*kriminalitetskravet*).

Observation rettet mod en person, der befinder sig på et *ikke frit tilgængeligt sted*, som foretages ved hjælp af et *fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat*, er reguleret i § 791 a, stk. 2. Ligesom ved observation i medfør af § 791 a, stk. 1, er det en betingelse, at indgrebet er af væsentlig betydning for efterforskningen, men indgreb efter stk. 2 må kun foretages, hvis efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover.

Retsplejelovens § 791 a, stk. 3, regulerer observation af personer, der befinder sig i en *bolig eller andre husrum*, ved hjælp af *fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat* eller ved hjælp *apparat, der anvendes i boligen eller husrummet*. Denne form for observation forudsætter, at 1) der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen kan opnås ved indgrebet, 2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (*indikationskravet*), 3) efterforskningen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller vedrører en overtrædelse af visse nærmere opregnede bestemmelser, herunder bl.a. bestemmelserne i straffelovens kapitel 12 og 13 (*kriminalitetskravet*), og 4) efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, som har medført eller kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Som en generel betingelse for alle former for observation efter retsplejelovens § 791 a gælder, at indgrebet ikke må foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som

indgrebet må antages at forvolde, ville være uforholdsmæssigt, jf. § 791 a, stk. 5.

Beslutning om observation i medfør af retsplejelovens § 791 a, stk. 1, træffes af politiet. For observation efter § 791 a, stk. 2, eller stk. 3, gælder derimod de samme regler som ved indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. ovenfor under pkt. 4.1.1. – det vil sige, at indgrebet kræver en forudgående retskendelse, medmindre indgrebets øjemed ville forspildes, hvis politiet skulle afvente rettens kendelse (på øjemedet), jf. § 791 a, stk. 6, jf. § 783.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 791 a, stk. 6, at en række af bestemmelserne vedrørende indgreb i meddelelshemmeligheden finder tilsvarende anvende ved observation, herunder bl.a. bestemmelserne om forsvarerbeskikkelse, jf. § 784 og § 785, og bestemmelsen om underretning ved afslutning af indgrebet, jf. § 788.

5.1.2. Særligt om teleselskabers videregivelse af oplysninger til politiet om opdatering af mobiltelefoner

Retsplejeloven indeholder ikke i dag bestemmelser, der særligt omhandler spørgsmålet om, under hvilke betingelser politiet kan foretage observation af en mistænkt via oplysninger om, hvor vedkommendes mobiltelefon befinder sig, eller under hvilke betingelser udbydere af telenet eller teletjenester er berettiget eller forpligtet til at udlevere sådanne oplysninger til politiet.

Efter § 13 i lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, jf. lovbekendtgørelse nr. 784 af 28. juli 2005, er udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller –tjenester, disses ansatte og tidligere ansatte ikke berettiget til at videregive eller udnytte oplysninger om andres brug af nettet eller tjenesten, som de får kendskab til i forbindelse med det pågældende udbud af elektronisk kommunikationsnet eller –tjeneste.

Spørgsmålet om, hvorvidt politiets indhentelse af sådanne oplysninger har karakter af observation, blev behandlet i en sag, der er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2003, side 137. I denne sag ønskede politiet at iværksætte skygning af en person, der var mistænkt for tyverier. Med henblik herpå ønskede politiet at indhente oplysninger fra teleselskaberne om, på hvilke master den mistænkte mobiltelefoner opdateredes, og om retning og afstand fra masten, således at man havde mulighed for at lokalisere den pågældende igen, hvis han skulle slippe væk.

Byretten fandt, at indhentelsen af de ønskede oplysninger var omfattet af retsplejelovens § 791 a, stk. 3, og at der i det konkrete tilfælde ikke var grundlag for